

HUOMAUTUKSIA

¹ „Vallankumouksellisen sosialidemokratian tehtävät Euroopan sodassa” — teesit sodasta; Lenin kirjoitti ne viimeistään elokuun 24 (syyskuun 6) pnä 1914 muutettuaan Poroninista (Galitsia) Berniin (Sveitsi). Teesejä käsiteltiin bolshevikkien Bernin ryhmän neuvottelukokouksessa elokuun 24—26 (syyskuun 6—8) pnä, ne hyväksyttiin ja lähetettiin ryhmän päätöslauselmana bolshevikkien muille ulkomaisille jaostoille. N. K. Krupskajan kirjoittamaan jäljennöksen on konspiraatiotarkoituksessa tehty merkintä: „Jäljennös Tanskassa julkaistusta vetoomuksesta”.

Teesit toimitettiin illegaalisia teitä Venäjälle puolueen Keskuskomitean Venäjällä toimineen osan, puoluejärjestöjen ja bolshevikkien duumaryhmän käsiteltäviksi.

Sveitsiläisten sosialidemokraattien kautta teesit toimitettiin myös Italian ja Sveitsin sosialistien konferenssille, joka pidettiin vuoden 1914 syyskuun 27 pnä (uutta lukua) Luganossa (Sveitsi). Useita kohtia näistä teeseistä otettiin tämän konferenssin päätöslauselemaan.

Saatuaan Venäjältä tiedon, että teesit oli hyväksytty, Lenin muokkasi niistä VSDTP:n Keskuskomitean manifestin: „Sota ja Venäjän sosialidemokratia” (ks. tätä osaa, ss. 11—20).

Teesien johdanto, jonka otsikkona on „Venäjän sosialidemokratia Euroopan sodasta” ja jonka Lenin kirjoitti eri liuskalle, on löydetty myöhemmin ja se julkaistaan Teoksissa ensi kertaa. — 1.

² Porvarillisiin ministeristöihin menivät: Belgiassa — E. Vandervelde, Ranskassa — J. Guesde, M. Sembat ja A. Thomas. — 2.

³ „Sosialistinen Kuukausijulkaisu” („Sozialistische Monatshefte”) — aikakauslehti; Saksan sosialidemokratian opportunistien pää-äänenkannattaja ja eräs kansainvälisen opportunistien äänenkannattajista. Imperialistisen maailmansodan (1914—1918) aikana se oli sosialishovinismin kannalla; ilmestyi Berliinissä vuodesta 1897 vuoteen 1933. — 3.

⁴ Ks. V. I. Leninin artikkelia „Euroopan Yhdysvaltojen tunnuksesta” ja „„Sotsial-Demokratian” toimituksen huomautusta VSDTP:n Keskuskomitean manifestiin sodasta” (tämä osa, ss. 334—333,339). — 4.

- ⁵ „*Avanti!*” („Eteenpäin”) — päivälehti, Italian sosialistisen puolueen pää-äänenkannattaja; perustettiin joulukuussa 1896. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehti oli epäjohtonmukaisen internationalistisella kannalla eikä katkaissut yhteyksiään reformisteihin. Nykyään lehti ilmestyy Italian sosialistisen puolueen pää-äänenkannattajana.—6.
- ⁶ *Südekum*, Albert — saksalainen sosialidemokraatti; imperialistisen maailmansodan (1914—1918) aikana hän oli äärimmäinen sosialishovinisti. „*Südekum*”-sanasta tuli sosialishovinisteja luonnehtiva yleisnimitys.—6.
- ⁷ „*Volksrecht*” („Kansan Oikeus”) — päivälehti, Sveitsin sosialidemokraattisen puolueen äänenkannattaja; sitä on julkaistu Züri-chissä vuodesta 1898. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehti julkaisi vasemmistolaisten zimmerwaldilaisten artikkeleja. Siinä julkaistiin Leninin kirjoitukset: „Kaksitoista lyhyttä teesiä H. Greulichin isänmaanpuolustus-kannasta”, „VSDTP:n tehtävistä Venäjän vallankumouksessa”, „Tasavaltalaisten shovinistien edesottamuksia” y.m. Lehti ilmestyy nykyäänkin; se on kommunismin- ja demokratianvastaisella kannalla.—7.
- ⁸ „*Bremer Bürger-Zeitung*” („Bremenin Kansalaislehti”) — päivälehti, Saksan sosialidemokraattien Bremenin ryhmän äänenkannattaja. Lehti ilmestyi vuodesta 1890 vuoteen 1919; vuosina 1914—1915 se oli tosiasiallisesti Saksan vasemmistosocialidemokraattien äänenkannattaja; vuonna 1916 lehti siirtyi kautskylaisten käsiin.—7.
- ⁹ „*Vorwärts*” („Eteenpäin”) — päivälehti, Saksan sosialidemokratian pää-äänenkannattaja; lehteä julkaistiin vuodesta 1876 W. Liebknechtin y.m. toimittamana. F. Engels kävi lehden palstoilla taistelua kaikinlaisia opportunistien ilmauksia vastaan. 90-luvun toiselta puoliskolta alkaen, F. Engelsin kuoleman jälkeen, „*Vorwärts*” lehdessä julkaistiin säännöllisesti Saksan sosialidemokratiassa ja II Internationalessa vallassa olleiden opportunistien kirjoituksia. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) „*Vorwärts*” oli sosialishovinismin kannalla. Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen jälkeen „*Vorwärts*” lehdestä tuli eräs neuvostovastaisen propagandan keskuksista; ilmestyi Berliinissä vuoteen 1933 saakka.
- Huhtikuusta 1946 „*Vorwärts*” alkoi ilmestyä uudestaan Berliinissä; sitä julkaisee Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen Berliinin järjestö.—7.
- ¹⁰ *Wiener „Arbeiter-Zeitung*” (Wienin „Työväenlehti”) — päivälehti, Itävallan sosialidemokratian pää-äänenkannattaja; ilmestyi Wienissä vuodesta 1889; imperialistisen maailmansodan kaudella (1914—1918) se oli sosialishovinistisella kannalla. Lenin nimitti sitä „wieniläisten sosialismin-kavaltajain” lehdeksi.

Vuonna 1934 lehti lakkautettiin. Se alkoi ilmestyä uudelleen vuonna 1945 Itävallan sosialistisen puolueen pää-äänenkannattajana.—7.

- ¹¹ „*Hamburger Echo*” („Hampurin Kaiku”) — Saksan sosialidemokratian päivälehti; ilmestynyt vuodesta 1887; imperialistisen maailmansodan kaudella (1914—1918) se oli sosialishovinistisella kannalla.—7.
- ² „*L'Humanité*” („Ihmiskunta”) — päivälehti, jonka J. Jaurés perusti vuonna 1904 Ranskan sosialistisen puolueen äänenkannattajaksi. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehti oli Ranskan sosialistisen puolueen äärimmäisen oikeistosiiven käsissä ja sosialishovinistisella kannalla. Kohta sen jälkeen, kun sosialistinen puolue vuoden 1920 joulukuun kongressissa jakautui kahtia ja perustettiin Ranskan Kommunistinen puolue, lehdestä tuli tämän puolueen äänenkannattaja; lehti ilmestyy Pariisissa nykyäänkin kommunistisen puolueen pää-äänenkannattajana.—7.
- ¹³ Lenin tarkoittaa Kansainvälisen sosialististen toimiston ranskalaisen ja belgialaisen edustuston vetoomusta Saksan kansalle. Vetoamus julkaistiin „*L'Humanité*ssa” syyskuun 6 pnä 1914. Belgialaiset ja ranskalaiset sosialistit syyttivät siinä Saksan hallitusta valloituspyrkimyksistä ja saksalaisia sotilaita miehitetyllä alueella harjoitetuista petomaisuuksista. Saksan sosialidemokraattisen puolueen Hallinto julkaisi syyskuun 10 pnä 1914 „*Vorwärts*” lehdessä protestin tätä vetoomusta vastaan. Tämän tapauksen johdosta ranskalaisen ja saksalaisten sosialishovinistien kesken käytiin sanomalehtiväittelyä.—7.
- ¹⁴ Lenin viittaa tässä bolshevikkien ryhmän päätöslauselmaan, joka hyväksyttiin elokuun 24—26 (syyskuun 6—8) pnä 1914 pidetyssä Bernin neuvottelukokouksessa (ks. tätä osaa, ss. 1—5).—7.
- ¹⁵ „*Die Neue Zeit*” („Uusi Aika”) — Saksan sosialidemokratian aikakauslehti; ilmestyi Stuttgartissa vuodesta 1883 vuoteen 1923. Vuosina 1885—1895 „*Die Neue Zeit*issa” julkaistiin eräitä F. Engelsin kirjoituksia. Engels antoi usein ohjeita aikakauslehden toimitukselle ja arvosteli sitä ankarasti marxilaisuudesta poikkeamisten johdosta. 90-luvun toiselta puoliskolta alkaen, F. Engelsin kuoleman jälkeen, aikakauslehti julkaisi säännöllisesti revisionistien kirjoituksia. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehti oli keskustalaisella, kautskylaisella kannalla ja kannatti sosialishovinisteja.—9.
- ¹⁶ *II Internationalen Stuttgartin kongressi* pidettiin elokuun 18—24 pnä (uulta lukua) 1907. VSDTP:itä tässä kongressissa edusti 37 edustajaa. Bolshevikeista olivat läsnä Lenin, Lunatsharski, Litvinov y.m.
- Kongressin perustyö keskittyi valiokuntiin, joissa laadittiin päätöslauselmaehdotuksia täysistuntoja varten. Lenin osallistui sen

valiokunnan työhön, joka laati päätöslauselmaa kysymyksestä „Militarismi ja kansainväliset selkkaukset”. Yhdessä Rosa Luxemburgin kanssa Lenin teki Bebelin päätöslauselmaehdotukseen sellaisen historiallisen korjausehdotuksen, että sosialistien velvollisuutena on käyttää hyväksi sodan luomaa kriisiä joukkojen nostattamiseksi ja kapitalismin kukistamiseksi; kongressi hyväksyi korjausehdotuksen. (Kongressista ks. V. I. Leninin artikkeleja „Stuttgartin kansainvälinen sosialistikongressi”, Teokset, 13. osa, ss. 61—67; 68—79.) — 17.

- ¹⁷ *II Internationalen Kööpenhaminan kongressi* pidettiin elokuun 28—syyskuun 3 pnä (uutta lukua) 1910. VSDTP:tä kongressissa edustivat Lenin, Plehanov, Lunatsharski, Kollontai, I. P. Pokrovski y.m. Kongressi muodosti useita valiokuntia käsittelemään ennakolta eri kysymyksiä ja laatimaan niistä päätöslauselmaehdotukset. Lenin osallistui osuustoimintavalioikunnan työhön.

Kongressissa hyväksyttävä päätöslauselma „Taistelu militarismia ja sotaa vastaan” vahvisti Stuttgartin kongressin päätöslauselman „Militarismi ja kansainväliset selkkaukset” ja esitti joukon vaatimuksia, jotka sosialististen edustajien oli esitettävä parlamenteissa taisteltaessa sotaa vastaan: a) kaikkien valtioiden välisten selkkausten pakollinen esittäminen kansainvälisten sovinto-oikeuksien ratkaistavaksi, b) yleinen aseistariisuminen, c) salaisen diplomaatian hävittäminen, d) kaikkien kansojen autonomia ja niiden puolustaminen sotilaallisilta hyökkäyksiltä ja painostukselta.— 17.

- ¹⁸ *II Internationalen Baselin kongressi* pidettiin marraskuun 24—25 pnä (uutta lukua) 1912. Se kutsuttiin koolle ylimääräisesti Balkanin sodan ja lähestyneen Euroopan sodan yhteydessä. Kongressissa hyväksyttiin manifesti, jossa korostettiin lähenevän maailmansodan imperialistista luonnetta ja kehoitettiin kaikkien maiden sosialisteja aktiiviseen taisteluun sotaa vastaan. (Baselin manifestista ks. tätä osaa, ss. 198—208 ja 301—302.)— 17.

- ¹⁹ „*Britannian sosialistinen puolue*” („British Socialist Party”) perustettiin vuonna 1911 Manchesterissa. Sen kantajoukkona oli vuonna 1884 muodostunut Sosialidemokraattinen liitto (jonka johdossa olivat Hyndman, Harry Quelch, Thomas Mann y.m.), joka sittemmin muutti nimensä Sosialidemokraattiseksi puolueeksi. Britannian sosialistinen puolue harjoitti propagandaa ja agitaatiota marxilaisessa hengessä, se „ei ollut opportunistinen, vaan liberaaleista todella riippumaton” puolue (Lenin). Puolueen jäsenmäärän vähälukuisuus sekä puolueen irtautuneisuus joukoista aiheuttivat sen, että puolue oli luonteeltaan hieman laholaismainen.

Imperialistisen maailmansodan kaudella (1914—1918) puolueessa oli havaittavissa kaksi virtausta: toinen — avoimesti sosialishovinitinen virtaus, jonka johdossa oli Hyndman, ja toinen — internationalistinen virtaus, jonka johdossa olivat A. Inkpen, F. Rothstein y.m. Vuoden 1916 huhtikuussa tapahtui puolueessa hajaannus. Hyndman kannattajineen jäi vähemmistöksi, ja he erosivat puolueesta. Siitä lähtien Britannian sosialistisen puolueen johtoon

tulivat internationalistiset ainekset, jotka kävivät taistelua imperiaalistista sotaa vastaan. Britannian sosialistinen puolue oli vuonna 1920 perustetun Iso-Britannian Kommunistisen puolueen luomisen alkuunpanija.— 22.

20 „*Englannin riippumaton työväenpuolue*” („Independent Labour Party”) perustettiin vuonna 1893. Puolueen johdossa olivat James Keir Hardie, R. MacDonald y.m. Riippumaton työväenpuolue, joka halusi näyttää porvarillisista puolueista poliittisesti riippumattomalta, oli itseasiassa „riippumaton sosialismista, mutta riippuvainen liberalismista” (*Lenin*). Imperialistisen maailmansodan kaudella (1914—1918) Riippumaton työväenpuolue esitti ensin manifestin sotaa vastaan (elokuun 13 pnä (uutta lukua) vuonna 1914). Sitten, helmikuussa 1915, Entente-maiden sosialistien Lontoon konferenssissa riippumattomat kannattivat konferenssin hyväksymää sosialishovinistista päätöslauselmaa. Siitä lähtien riippumattomien johtomiehet olivat sosialishovinistisella kannalla verhoten sitä pasifistisilla fraaseilla. Kominternin perustamisen jälkeen, vuonna 1919, Riippumattoman työväenpuolueen johtomiehet tekivät puolueen vasemmistolaisuneiden jäsenjoukkojen painostuksesta päätöksen II Internationalesta eroamisesta. Vuonna 1921 riippumattomat liittyivät niin sanottuun 2½ Internationaleen ja sen hajottua liittyivät uudelleen II Internationaleen.— 22.

21 *Italian sosialistinen puolue* perustettiin vuonna 1892. Ensimmäisen maailmansodan kaudella se oli imperialismivastaisella kannalla: Italian sosialistisen puolueen edustajat osallistuivat internationalistien kansainvälisiin Zimmerwaldin ja Kienthalin konferensseihin, joissa he yhtyivät keskustalaiseen enemmistöön.

Maassa tapahtuneen vallankumouksellisen nousun ja Venäjän Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen voiton vaikutuksesta voimistui ensimmäisen maailmansodan kaudella muodostunut Italian sosialistisen puolueen vasen siipi. Lokakuussa 1919 Bolognassa pidetty Italian sosialistisen puolueen XVI edustajakokous teki päätöksen Kommunistiseen Internationaleen liittymisestä ja lähetti edustajansa Kominternin II kongressiin (edustajiston johtajana oli G. M. Serrati). Keskustalaisella kannalla ollut Serrati vastusti kongressin jälkeen välien katkaisemista reformisteihin. Tammikuussa 1921 Livornossa pidetyssä puolueen XVII edustajakokouksessa Serratin johtamat keskustalaiset, jotka olivat edustajakokouksessa enemmistönä, kieltäytyivät katkaisemasta välejä reformisteihin ja hyväksymästä täydellisesti Kommunistiseen Internationaleen liittymisen „21 ehtoa”. Tammikuun 21 pnä 1921 vasemmistolaiset kommunistiedustajat poistuiivat edustajakokouksesta ja perustivat Italian kommunistisen puolueen.

Italian sosialistisen puolueen johdossa olleet reformistit eivät asettuneet johtamaan työväenluokan taistelua fasismia vastaan, mikä helpotti tosiasiallisesti fasistien valtaantumista v. 1922.

Vuoden 1922 lopulla Italian sosialistisen puolueen sisällä muodostui jälleen vasemmistoryhmä — „III Internationalen kannattajat” (Serrati, Lazzari y.m.), joka puolusti Italian kommunistiseen

puolueeseen yhtymistä. Elokuussa 1924 „III Internationalen kannattajat” liittyivät Italian kommunistiseen puolueeseen.

Fasistidiktatuurin kaudella Italian sosialistisessa puolueessa muodostui uudestaan vaikutusvaltainen vasen siipi. Vuodesta 1934 lähtien Italian sosialistinen puolue on ollut yhteistoiminnassa Italian kommunistisen puolueen kanssa taisteltaessa työtätekevien etujen puolesta. Tämän yhteistoiminnan ansiosta kumpikin puolue on saavuttanut suurta menestystä ja tuo yhteistoiminta on Italian työväenliikkeen huomattava voitto.

Tammikuussa 1947 Italian sosialistisesta puolueesta erosi Saragatin johtama oikeistolaisryhmä, joka perusti niin sanotun „Italian työtätekevien sosialistisen puolueen”. Vuonna 1949 Italian sosialistinen puolue erotti riveistään Romiton johtaman oikeistolaisryhmän. Vuonna 1952 nuo kaksi ryhmää muodostivat „Italian sosialidemokraattisen puolueen” (ISDP). Tämän puolueen yhdistämät reformistiainekset yrittävät tehdä tyhjäksi sosialistisen ja kommunistisen puolueen yhteistoimintapolitiikan, saada aikaan hajaannusta Italian työväenliikkeessä.

Italian sosialistisen puolueen XXXII edustajakokous, joka pidettiin vuoden 1957 helmikuussa, käsitteli kysymykset sosialistien ja sosialidemokraattien yhteenliittymisestä ja yhteistoiminnasta kommunistien kanssa. Edustajakokous hyväksyi päätöslauselman Italian sosialistisen ja kommunistisen puolueen yhteistoimintapolitiikasta. Päätöslausemassa sanotaan: „Sosialistien ja kommunistien keskinäisyyden perustana on luonnollisesti luokkasolidarisuus ja yhteisvastuuntunto työtätekevien suhteen”. Edustajakokouksen päätöslausemassa on jälleen todettu välttämättömäksi yhtenäisyys ammattiliitoissa, osuuskunnissa, joukkojärjestöissä ja kunnallislaitoksissa.— 23.

- 22 „Golos” („Ääni”) — menshevikkiläis-trotskilainen päivälehti; ilmestyi Pariisissa vuoden 1914 syyskuusta vuoden 1915 tammikuuhun. Lehti oli keskustalaisella kannalla.

Imperialistisen maailmansodan (1914—1918) ensi päivinä „Golosissa” julkaistiin sosialishovinisteja vastaan suunnatut Martovin artikkelit. Martovin kääntynyt oikealle lehti alkoi yhä enemmän puolustella sosialishovinisteja pitäen parempana „yhtenäisyyttä sosialishovinistien kanssa kuin lähentymistä niihin, jotka suhtautuvat sosialishovinismiin leppymättömästi” (*Lenin*).

Vuoden 1915 tammikuusta „Golosin” asemesta alkoi ilmestyä „Nashe Slovo” lehti.— 23.

- 23 Leninin selostusta koskevat huomautukset julkaistiin „Vorwärts” („Eteenpäin”) lehden 308. numerossa marraskuun 10 pnä ja Wiener „Arbeiter-Zeitungin” (Wienin „Työväenlehden”) 309. numerossa marraskuun 7 pnä 1914. Leninin kirjeen ohessa „Vorwärtsin” toimitus julkaisi marraskuun 22 pnä 1914 lyhyen huomautuksen, jossa tiedotti Leninin arvostelleen selostuksessaan Saksan ja Itävallan sosialidemokratian katsantokantaa ja esittäneen arvion II Internationalen vararikosta.— 28.

- ²⁴ V. I. Lenin alkoi kirjoittaa artikkelia „*Karl Marx*” Granatin veljesten yhtiön tietosanakirjaa varten keväällä 1914 Poroninissa (Galitsia) ja päätti sen kirjoittamisen marraskuussa 1914 Bernissä (Sveitsi). Tämän vuonna 1918 erillisenä kirjasena julkaistun artikkelin alkulauseessa Lenin osoittaa muistista artikkelin kirjoitusajan — vuoden 1913.
- Artikkeli julkaistiin vuonna 1915 sanakirjassa allekirjoituksella V. Iljin, liitteenä „Marxismien bibliografia”. Sensuuriehtojen takia toimitus jätti pois kaksi lukua: „Sosialismi” ja „Proletariaatin luokkataistelutaktiikka” — ja teki useita muutoksia tekstiin.
- Vuonna 1918 kustannusliike „Priboi” julkaisi tämän teoksen V. I. Leninin alkulauseella varustettuna erillisenä kirjasena asussa, jollaisena se julkaistiin sanakirjassa, mutta ilman liitettä „Marxismien bibliografia”.
- Artikkelin täydellinen teksti käsikirjoituksen mukaan julkaistiin ensi kerran vuonna 1925 VKP(b):n Keskuskomitean Lenin-Instituutin valmistamassa kokoelmassa „Marx, Engels, marxilaisuus”. — 29.
- ²⁵ Tarkoitetaan Marxin lausuntoa hänen teoksessaan „Hegelin oikeusfilosofian arvostelua” (ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, I osa, 1938, s. 392). — 33.
- ²⁶ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, ss. 126—131 ja 132—133. — 54.
- ²⁷ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, s. 139. — 60.
- ²⁸ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXI osa, 1932, s. 144. — 61.
- ²⁹ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXII osa, 1931, s. 271; Valittuja kirjeitä, 1953, s. 105. — 61.
- ³⁰ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIII osa, 1932, ss. 142, 145 ja 336. — 61.
- ³¹ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIV osa, 1931, ss. 252 ja 529. — 62.
- ³² Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, s. 43 (suomenkielinen painos, 1958, s. 41). — 62.
- ³³ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, s. 86. — 63.
- ³⁴ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIII osa, 1932, ss. 232, 239. — 63.
- ³⁵ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIII osa, 1932, ss. 152, 154—155, 166, 199, 225—226, 232, 237—238, 461, 482, 488. — 64.
- ³⁶ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIV osa, 1931, ss. 480—481, 488, 505—506, 513 ja 515. — 64.

- ³⁷ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, s. 331.—78.
- ³⁸ *Millerandilaisuus* — opportunistinen virtaus, saanut nimensä ranskalaisen „socialistin” Millerand’in nimestä; Millerand meni vuonna 1899 Ranskan taantumukselliseen porvarilliseen hallitukseen ja auttoi porvaristoa sen politiikan ajamisessa.
Kysymystä siitä, onko sosialistien osallistuminen porvarilliseen hallitukseen sallittua, käsiteltiin vuonna 1900 II Internationalen Pariisin kongressissa. Kongressissa hyväksyttiin Kautskyn esittämä sovitteluhenkinen päätöslauselma, jossa tuomittiin sosialistien osallistuminen porvarilliseen hallitukseen, mutta pidettiin sallittuna sosialistien menoa porvarillisiin hallituksiin „erikois”-tapauksissa. Ranskalaiset sosialistit käyttivät tätä varasta hyväkseen puolustellessaan menoaan imperialistisen porvariston hallitukseen vuosien 1914—1918 sodan alussa.— 84.
- ³⁹ *Bernsteiniläisyys* — marxilaisuudelle vihamielinen virtaus kansainvälisessä sosialidemokratiassa; se syntyi Saksassa XIX vuosisadan lopulla ja sai nimensä saksalaisen sosialidemokraatin Eduard Bernsteinin mukaan. Bernstein yritti revisioida Marxin vallankumouksellista oppia porvarillisen liberalismien hengessä.
Bernsteinin kannattajia Venäjällä olivat „legaaliset marxilaiset”, „ekonomistit”, bundilaiset, menshevikit.— 84.
- ⁴⁰ *Vuori ja Gironde* — porvariston kahden poliittisen ryhmittymän nimet XVIII vuosisadan lopulla tapahtuneen Ranskan porvarillisen vallankumouksen ajoilta. Vuoreksi — jakobiineiksi — nimitettiin sen ajan vallankumouksellisen luokan — porvariston — jyrkimpiä edustajia, jotka vaativat absolutismin ja feodalismin hävittämistä. Girondistit, erotukseksi jakobiineista, horjuivat vallankumouksen ja vastavallankumouksen välillä ja hieroivat kauppoja monarkian kanssa.
„Sosialistiseksi Girondeksi” Lenin nimitti opportunistista virtausta sosialidemokratiassa; proletaariseksi jakobiineiksi, „Vuoreksi” — vallankumouksellisia sosialidemokraatteja. VSDTP:n jakaannuttua bolshevikkeihin ja menshevikkeihin Lenin korosti usein, että menshevikit ovat girondistilainen virtaus työväenliikkeessä.— 84.
- ⁴¹ *Kansainvälinen sosialistinen toimisto (KST)* — II Internationalen toimeenpaneva elin; se muodostettiin vuonna 1900 pidetyn Pariisin kongressin päätöksen mukaisesti; vuodesta 1905 alkaen Lenin kuului KST:n kokoonpanoon VSDTP:n edustajana.— 86.
- ⁴² Lenin esittää sitaatin Tshernyshevskin romaanista „Prologi” (ks. N. G. Tshernyshevski. Valitut teokset, V osa, 1932, s. 488).— 89.
- ⁴³ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XV osa, 1935, s. 223.— 90.
- ⁴⁴ Lenin tarkoittaa seuraavaa tapausta: Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen edustajakokouksessa Tukholmassa VSDTP:n Keskuskomitean edustaja, esittäessään marraskuun 23 p:nä (uutta lukua) 1914

tervehdyksen Keskuskomitean nimissä, mainitsi Saksan sosialidemokratian ja muiden Euroopan puolueiden johtomiesten sosialishovinismista ja siitä, että nämä ovat kavaltaneet proletariaatin asian. Ruotsin sosialidemokratian oikeistosiiven johtaja Branting ehdotti, että ilmaistaisiin pahoittelu tervehdyksen sen kohdan johdosta, jossa arvosteltiin Saksan sosialidemokratian menettelyä. Brantingin ehdotusta vastusti Höglund, joka oli silloin Ruotsin sosialidemokratian vasemmistosiiven johtaja, mutta edustajakokous hyväksyi Brantingin ehdotuksen.

Selostus edustajakokouksen työstä julkaistiin „Sotsial-Demokrat” lehden 36. numerossa tammikuun 9 p:nä 1915.— 94.

- ⁴⁵ *Organisaatiokomitea* (OK) — menshevikkien johtava keskus; muodostettiin vuonna 1912 menshevikkilikvidaattorien ja kaikkien puoluevastaisten ryhmien ja virtausten elokuun konferenssissa; toimi vuoden 1917 elokuussa suoritettuihin menshevikkipuolueen Keskuskomitean vaaleihin saakka.

Belenin — A. G. Shljapnikov.— 94.

- ⁴⁶ „*Sotsial-Demokrat*” („Sosialidemokraatti”) — illegaalinen sanomalehti, VSDTP:n Pää-äänenkannattaja; sitä julkaistiin helmikuusta 1908 tammikuuhun 1917; ilmestyi 58 numeroa. Lehden ensimmäinen numero ilmestyi Venäjällä, mutta sitten julkaiseminen siirrettiin ulkomaille, ensin Pariisiin, myöhemmin Geneveen. VSDTP:n Keskuskomitean päätöksen mukaisesti Pää-äänenkannattajan toimitus oli muodostettu bolshevikkien, menshevikkien ja Puolan sosialidemokraattien edustajista.

„Sotsial-Demokrat” lehdessä julkaistiin yli 80 Leninin artikkelia ja pienempää kirjoitusta. Lehden toimituksessa Lenin kävi taistelua johdonmukaisen bolshevistisen linjan puolesta. Osa toimituksesta (Kamenev ja Zinovjev) suhtautui likvidaattoreihin sovittelevasti ja yritti estää leniniläisen linjan toteuttamisen. Toimituksen menshevikkijäsenet Martov ja Dan sabotoivat Pää-äänenkannattajan toimituksen työtä ja samaan aikaan puolustivat avoimesti likvidaattoruutta ryhmäkuntalehdessään „Golos Sotsial-Demokrata” („Sosialidemokraatin Ääni”).

Leninin leppymätön taistelu likvidaattoreita vastaan johti Martovin ja Danin eroamiseen „Sotsial-Demokratin” toimituksesta kesäkuussa 1911. Joulukuusta 1911 lähtien „Sotsial-Demokratia” toimitti V. I. Lenin.— 94.

- ⁴⁷ „*Asiakirjaksi*” Lenin nimittää pietarilaisten likvidaattorien (Potresovin, Maslovin, Tsherevaninin y.m.) vastausta Vandervelden sähköeseen, jossa tämä kehotti Venäjän sosialidemokraatteja olemaan toimimatta sotaa vastaan. Vastauksessaan venäläiset likvidaattorit hyväksyivät belgialaisten, ranskalaisten ja englantilaisten sosialistien menon porvarillisiin hallituksiin ja ilmoittivat, etteivät he toiminnassaan Venäjällä tule vastustamaan sotaa.— 98.

- ⁴⁸ „*Berner Tagwacht*” („Bernin Vartio”) — päivälehti, Sveitsin sosialidemokraattisen puolueen äänenkannattaja; perustettiin vuonna 1893 Bernissä. Ensimmäisen maailmansodan alussa lehdessä

- julkaistiin K. Liebknechtin, F. Mehringin ja muiden vasemmistososialidemokraattien kirjoituksia. Vuodesta 1917 lähtien lehti alkoi avoimesi kannattaa sosialishoviniteja; lehti ilmestyy nykyäänkin ja on kommunistimin- ja demokratianvastaisella kannalla.— 98.
- ⁴⁹ Menshevikien Organisaatiokomitea (OK) tiedotti oman, „Otkliki” („Vastauksia”) nimisen äänenkannattajansa julkaisemisesta, mutta sitä ei julkaistukaan.— 99.
- ⁵⁰ „Mysl” („Ajatus”) — eserrien puolueen päivälehti; julkaistiin Pariisissa marraskuusta 1914 maaliskuuhun 1915.— 100.
- ⁵¹ Lenin tarkoittaa kirjoittamaansa päätöslauselmaa „Narodnikeista”, joka hyväksyttiin syyskuun 23—lokakuun 1 pnä (lokakuun 6—14 pnä) 1913 pidetyssä VSDTP:n Keskuskomitean ja puolueyöntekijäin neuvottelukokouksessa Poroninin kylässä (lähellä Krakovaa). Konspiraatiosyistä neuvottelukokousta nimitettiin „kesälliseksi” eli „elokuun” neuvottelukokoukseksi. Päätöslauselma on julkaistu Teoksissa, 19. osa, ss. 425—427.— 100.
- ⁵² Artikkelinsa „Millaista „yhtenäisyyttä” Larin julisti Ruotsin edustajakokouksessa?” Lenin kirjoitti menshevikki J. Larinin puheen johdosta, jonka tämä piti marraskuun 23 pnä (uutta lukua) 1914 Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen edustajakokouksessa Tukholmassa.
- Leninin esittämät 14 yhtenäisysehtoa on lainattu hänen kirjoittamastaan „VSDTP:n KK:n selostuksesta ja ohjeista Brysselin neuvottelukokouksessa Keskuskomiteaa edustavalle valtuuskunnalle” (ks. Teokset, 20. osa, ss. 487—529).— 101.
- ⁵³ „Heinäkuun 3 päivän” liittoutuma (Brysselin liittoutuma) muodostettiin heinäkuun 16—18 pnä (uutta lukua) 1914 Brysselissä pidetyssä „yhdistävässä” neuvottelukokouksessa, jonka oli kutsunut koolle Kansainvälisen sosialistisen toimiston Toimeenpaneva komitea „mielipiteiden vaihtamista varten” VSDTP:n yhtenäisyyden palauttamisen mahdollisuutta koskevasta kysymyksestä. Neuvottelukokouksessa olivat edustettuina: VSDTP:n Keskuskomitea (bolshevikit); Organisaatiokomitea (menshevikit) ja sitä lähellä olleet järjestöt — Kaukasian aluekomitea ja „Borba” („Taistelu”) ryhmä (trotskilaiset); sosialidemokraattinen duumaryhmä (menshevikit); Plehanovin „Jedinstvo” („Yhtenäisyys”) ryhmä; „Vperjod” („Eteenpäin”) ryhmä; Bund; Lätinmaan sosialidemokraatit; Liettuan sosialidemokraatit; puolalaiset sosialidemokraatit; puolalainen sosialidemokraattinen oppositio; PPS („levitsa”).
- Vaikka neuvottelukokouksen piti rajoittaa yksinomaan mielipiteiden vaihtoon ja olla hyväksymättä mitään velvoittavia päätöksiä, pantiin Kautskyn päätöslauselmaehdotus VSDTP:n yhdistämisestä silti äänestykseen. Bolshevikit ja latvialaiset sosialidemokraatit kieltäytyivät äänestämästä tätä päätöslauselmaa, mutta se hyväksyttiin äänen enemmistöllä.— 101.

- ⁵⁴ „Levitsa” — Puolan sosialistisen puolueen (PPS:n), pikkuporvarillisen nationalistisen puolueen vasen siipi, joka erkani itsenäiseksi ryhmäksi vuonna 1906 PPS:n jakautumisen jälkeen. Hylkäämättä kokonaan nationalismia „Levitsa” luopui useista PPS:n nationalistisista vaatimuksista ja terroristisista taistelumenetelmistä. Taktillisissa kysymyksissä se oli lähellä venäläisiä menshevikkilikvidaattoreita ja taisteli yhdessä niiden kanssa bolshevikkeja vastaan. Ensimmäisen maailmansodan vuosina suurin osa „levitsasta” asettui internationalistiselle kannalle ja läheni Puolan sosialidemokraattista puoluetta; vuoden 1918 joulukuussa ne perustivat yhdessä Puolan Kommunistisen työväenpuolueen.— 101.
- ⁵⁵ „Nasha Zarja” („Meidän Sarastuksemme”) — menshevikkilikvidaattorien legaalinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuosina 1910—1914. „Nasha Zarjan” ympärille muodostui Venäjällä olleiden likvidaattorien keskus.— 101.
- ⁵⁶ „Nasha Rabotshaja Gazeta” („Työväenlehtemme”) — päivälehti; menshevikkilikvidaattorien äänenkannattaja; ilmestyi legaalisesti Pietarissa vuoden 1914 touko—heinäkuussa.— 101.
- ⁵⁷ Tarkoitetaan menshevikkilikvidaattorien esiintymistä julkisesti toimintua Vakuutusneuvostoa vastaan, jonka Pietarin työläiset olivat valinneet maaliskuussa 1914. Vakuutusneuvostoon oli valittu bolshevikkien („pravdalaisten”) esittämällä ehdokaslistalla olleet työläiset. Menshevikkilikvidaattorit kehottivat työläisiä olemaan alistumatta Vakuutusneuvoston päätöksiin.— 102.
- ⁵⁸ „Strahovanije Rabotshih” („Työväenvakuutus”) — menshevikkilikvidaattorien aikakauslehti; ilmestyi Pietarissa joulukuusta 1912 kesäkuuhun 1918.—102.
- ⁵⁹ „Kolmisopimus” eli „Entente” — Englannin, Ranskan ja Venäjän sotilaallinen ja poliittinen liitto, joka muodostui vuonna 1907.— 104.
- ⁶⁰ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, ss. 241—244.— 105.
- ⁶¹ Lenin tarkoittaa F. Engelsin teosta „Po ja Rein” (ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XI osa, II nide, 1934, ss. 1—50).— 105.
- ⁶² Ks. K. Marx. „Filosofian kurjuus”, 1941, s. 173.— 107.
- ⁶³ „Nashe Slovo” („Sanamme”) — menshevistis-trotskilainen päivälehti; ilmestyi Pariisissa tammikuusta 1915 syyskuuhun 1916, sitä julkaistiin „Golos” lehden asemesta.
V. I. Leninin kirje on vastaus „Nashe Slovon” toimituksen ehdotukseen yhteisen sosialipatriotismia vastaan suunnatun esiintymisen järjestämisestä Entente-maiden sosialistien edessäollessa Lontoon konferenssissa. Lenin antoi myöntävän vastauksen, esitti Lontoon konferenssissa luettavaksi tarkoitetun deklaraatioehdotuksen

ja arvosteli menshevikkien Organisaatiokomitean ja Bundin sosialishovinistista kantaa; „Nashe Slovon” toimitus oli nimittäin kääntynyt myös näiden puoleen yhteistä esiintymistä koskevine ehdotuksineen. „Nashe Slovon” toimitus ei hyväksynyt Leninin ehdotusta, vaan laati oman deklaraationsa.

Lontoon konferenssin jälkeen „Nashe Slovon” toimitus kääntyi toistamiseen VSDTP:n Keskuskomitean puoleen ehdottaen „internationalistien” yhdistetyn neuvottelukokouksen koollekutsumista sotaan ja sosialishoviniteihin suhtautumisen määrittelemiseksi. Vastauskirjeessään „Nashe Slovon” toimitukselle maaliskuun 10 (23) pltä 1915 (ks. tätä osaa, ss. 152—155) Lenin esitti joukon periaatteellisia ehtoja, joiden perusteella tosi internationalistien yhteenliittyminen oli mahdollista. Kun „Nashe Slovon” toimitus asettui puolustamaan Organisaatiokomiteaa ja Bundia, lopetti Lenin neuvottelut siihen.

Lenin on valaissut „Nashe Slovon” tekemiä yhteenliittymisyrityksiä, jotka Leninin lausunnon mukaan päättyivät „aatteelliseen ja poliittiseen vararikoon”, tässä osassa julkaistuissa kirjoituksissaan: „Lontoon konferenssin johdosta” (ss. 166—168), „Kysymys internationalistien yhdistämisestä” (ss. 176—180), „Platonisen internationalismin vararikko” (ss. 184—189), „Asiaintilasta Venäjän sosialidemokratiassa” (ss. 274—279) ja „Sosialismi ja sota” (ss. 330—332).— 111.

- ⁶⁴ „Kolmisopimus”-maiden *sosialistien Lontoon konferenssi* pidettiin helmikuun 14 pnä (uutta lukua) 1915. Siinä olivat läsnä Englannin, Ranskan ja Belgian sosialishovinistien edustajat ja näiden maiden sosialististen puolueiden pasifististen ryhmien edustajat sekä Venäjän edustajina menshevikkejä ja eserriä.

Vaikka bolshevikkeja ei oltukaan kutsuttu, meni Litvinov (Maksimoviitsh) V. I. Leninin toimeksiannosta konferenssiin esittääkseen VSDTP:n Keskuskomitean deklaraation, jonka pohjaksi oli otettu Leninin kirjoittama ehdotus. Deklaraatiossa vaadittiin sosialistien eroamista porvarillisista hallituksista, täydellistä välien katkaisemista imperialisteihin ja kieltäytymistä yhteistyöstä näiden kanssa, päättäväistä taistelua omia imperialistisia hallituksia vastaan ja sotamäärärahojen puolesta äänestämisen tuomitsemista. Deklaraation lukemisen aikana Litvinov keskeytettiin ja häneltä riistettiin puheoikeus; Litvinov jätti deklaraation tekstin puhemiesistölle ja poistui konferenssista.

Ks. Leninin artikkeleja „Lontoon konferenssista” ja „Lontoon konferenssin johdosta”, tämä osa, ss. 118—120; 166—168.— 111.

- ⁶⁵ *I. Gardenin* — V. Tshernov, eserrien puolueen johtaja.— 117.

- ⁶⁶ *Ropshin* — eserrä B. Savinkov.— 117.

- ⁶⁷ „*Sovremennik*” („Aikalainen”) — kirjallis-poliittinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuosina 1911—1915. Tämän lehden ympärille ryhmittäytyivät menshevikkilividaattorit, eserrät, kansansosialistit ja vasemmistoliberaalit.

Lehdellä ei ollut minkäänlaista yhteyttä työväenjoukkoihin. Lehden suunnasta Lenin sanoi vuonna 1914, että se on narodnikkilaisuuden ja marxilaisuuden sekoitusta.— 117.

⁶⁸ *Maksimovitsh* — M. M. Litvinov.— 118.

⁶⁹ „*Labour Leader*” („Työläisjohtaja”) — viikkolehti; perustettu vuonna 1890; Englannin opportunistisen Riippumattoman työväenpuolueen muodostamisen jälkeen vuonna 1893 lehdestä tuli sen äänenkannattaja. Ensimmäisen maailmansodan vuosina lehti oli keskustalaisella kannalla. Vuodesta 1922 lähtien se alkoi ilmestyä nimeillä „*New Leader*” („Uusi Johtaja”); vuodesta 1946 — „*Socialist Leader*” („Sosialisti johtaja”).— 119.

⁷⁰ Leninin artikkeliin „*Vieraan lipun alla*” teki muutoksia „*Priliv*” kustannusliikkeen „*Kokoelman*” toimitus. Kokoelma ilmestyi maaliskuussa 1917.— 121.

⁷¹ „*Nashe Delo*” („Meidän Asiamme”) — menshevikkien kuukausijulkaisu, likvidaattorien, sosialishovinitien pää-äänenkannattaja Venäjällä; ilmestyi vuonna 1915 Pietarissa lokakuussa 1914 lakautetun aikakauslehti „*Nasha Zarjan*” asemesta.— 123.

⁷² Ks. K. Marx ja F. Engels. Kirjeitä, 1931, ss. 139—140.— 125.

⁷³ „*Obshtshejedelolaiset*” — Bulgarian sosialidemokraattisen puolueen opportunistinen, sosialishovinitinen osa, joka julkaisi aikakauslehteä „*Obshtsheje Delo*” („Yhteinen Asia”); heidät tunnetaan myös „*shirokije*” sosialistien nimellä.

„*Tesnjakit*” — Bulgarian vallankumouksellinen sosialidemokraattinen työväenpuolue, joka perustettiin vuonna 1903 sosialidemokraattisen puolueen kahtiajakautumisen jälkeen. „*Tesnjakkien*” perustaja ja johtaja oli D. Blagojev, myöhemmin „tesnjakkien” johdossa olivat Blagojevin oppilaat G. Dimitrov, V. Kolarov y.m. Vuosina 1914—1918 „tesnjakit” esiintyivät imperialistista sotaa vastaan. Vuonna 1919 „tesnjakit” liittyivät Kommunistiseen Internationaleen ja perustivat Bulgarian Kommunistisen puolueen.— 142.

⁷⁴ „*Päivän Kansalainen*” („*The Daily Citizen*”) — päivälehti, opportunistisen liittoutuman — Työväenpuolueen, fabianilaisten ja Englannin Riippumattoman työväenpuolueen — äänenkannattaja; ilmestyi Lontoossa vuodesta 1912 vuoteen 1915.— 142.

⁷⁵ „*Päivän Sanomat*” („*The Daily Herald*”) — päivälehti, Britannian sosialistisen puolueen äänenkannattaja; ilmestyy Lontoossa vuodesta 1912 lähtien; nykyään on labouristien puolueen äänenkannattaja.— 142.

⁷⁶ *Fabianilaiset* — reformistisen, äärimmäisen opportunistisen „Fabianilaisten yhdistyksen” jäseniä; yhdistys perustettiin Englannissa

vuonna 1884 porvarillisen intelligenttiryhmän toimesta. Yhdistys on saanut nimensä roomalaisesta sotapäälliköstä Fabius Cunctatorista („Vitkastelijasta”), joka tuli tunnetuksi odottelutaktiikastaan, ratkaisevien taistelujen välttelystä. Fabianilaisten yhdistys oli Leninin lausunnon mukaan „mitä täydellisin opportunistin ja liberaalisen työväenpolitiikan ilmaus”. Fabianilaiset vieroittivat proletariaattia pois luokkataistelusta, saarnasivat sitä, että kapitalismista sosialismiin siirtyminen on mahdollista rauhallista tietä, pienten reformien kautta. Imperialistisen maailmansodan kaudella (1914—1918) fabianilaiset olivat sosialishovinisinin kannalla. Fabianilaisten luonnehtimista ks. Leninin teoksista: „Esipuhe kirjan „J. Ph. Beckerin, J. Dietzgenin, F. Engelsin, K. Marxin ynnä muiden kirjeitä F. A. Sorgelle ynnä muille” venäjänkieliseen painokseen” (Teokset, 12. osa, ss. 354—355), „Socialidemokratian agraariohjelma Venäjän vallankumouksessa” (Teokset, 15. osa, s. 165), „Englantilainen pasifismi ja englantilainen teorian vieroksunta” (ks. tätä osaa, s. 252) y.m.—143.

⁷⁷ *Työväenpuolue* (Labour Party) perustettiin vuonna 1900 ammattiliittojen sekä sosialististen järjestöjen ja ryhmien yhteenliittymänä, jonka tarkoituksena asetettiin työväen edustajain saaminen parlamenttiin („Työväenedustuskomitea”). Vuonna 1906 Komitea nimittytyi Työväenpuolueeksi (labourpuolueeksi). Labourpuolue, joka alun perin oli muodostuessaan kokoonpanoltaan työväenpuolue, on ideologiansa ja taktiikkansa puolesta opportunistinen järjestö. Siitä heikestä lähtien, kun syntyi tämä puolue, johon sittemmin on liittynyt huomattava määrä pikkuporvarillisia aineksia, puolueen johtomiehet ovat noudattaneet porvariston kanssa harjoitettavaa luokkien yhteistoiminnan politiikkaa. Imperialistisen sodan aikana (1914—1918) labourpuolueen johtomiehet olivat sosialishovinistisella kannalla. Labouristit ovat monta kertaa muodostaneet hallituksen (vuosina 1924, 1929 ja 1945) ja ajaneet vallassa ollessaan kansanvastaista ulko- ja sisäpolitiikkaa.—143.

⁷⁸ *VSDTP:n ulkomaisten jaostojen konferenssi* pidettiin helmikuun 27—maaliskuun 4 p:nä (uutta lukua) 1915 Bernissä (Sveitsi). Konferenssi kutsuttiin koolle Leninin aloitteesta, ja se vastasi merkitykseltään yleistä bolshevistista puoluekonferenssia, sillä sodan aikana ei ollut mahdollista kutsua koolle yleisvenäläistä konferenssia. Konferenssissa oli edustajia Pariisiin, Zürichin, Geneven, Bernin, Lausannen bolshevistisista jaostoista sekä „Baugyn” ryhmästä. Lenin edusti konferenssissa Keskuskomiteaa ja Pää-äänenkannattajaa („Sotsial-Demokratia”), johti konferenssin työtä, oli päiväjärjestyksen peruskysymyksen — „Sota ja puolueen tehtävät” — selostajana. Konferenssi hyväksyi Leninin kirjoittamat päätöslauselmat sodasta.—145.

⁷⁹ „*Pravda*” („Totuus”) — bolshevikkien legaalinen jokapäiväinen lehti; sitä julkaistiin Pietarissa; perustettiin Pietarin työläisten aloitteeseen nojautuen huhtikuussa 1912.

„Pravda” oli työväen joukkolehti, sitä julkaistiin työläisten itsensä keräämillä varoilla. Lehden ympärille muodostui laaja työläiskirjeenvaihtajien ja työläiskynäilijäin piiri. Niinpä yhtenä julkaisuvuotena siinä julkaistiin yli 11 tuhatta työläisten kirjettä. „Pravdaa” levisi keskimäärin 40 tuhatta kappaletta, ja muutamina kuukausina sen painosmäärä nousi 60 tuhanteen kappaleeseen päivässä.

Oleskellen ulkomailla V. I. Lenin johti „Pravdaa”, kirjoitti lehteen miltei joka päivä, antoi sen toimituskunnalle ohjeita, keräsi lehden ympärille puolueen parhaita kirjailijavoimia. Lehden työhön osallistuiivat aktiivisesti V. M. Molotov, J. M. Sverdlov, J. V. Stalin ja M. I. Kalinin. Vakituksina toimitustyöntekijöinä olivat M. S. Olminski, N. G. Poletajev, K. N. Samoilova, N. N. Baturin, A. I. Jelizarova, K. S. Jeremejev ynnä muut. „Pravdan” työhön ottivat toimeliaasti osaa IV Valtakunnanduuman bolshevikkiedustajat: A. J. Badajev, G. I. Petrovski, M. K. Muranov, F. N. Samoilov, N. R. Shagov.

„Pravda” joutui alituisesti poliisivainojen alaiseksi. Olemassaolonsa ensimmäisenä vuotena se takavarikoitiin 41 kertaa, toimittajia vastaan nostettiin 36 oikeusjuttua ja toimittajat istuivat vankilassa yhteensä 47½ kuukautta. Kahden vuoden ja kolmen kuukauden aikana tsaarihallitus lakkautti „Pravdan” kahdeksan kertaa, mutta se ilmestyi jälleen uusilla nimillä: „Rabotshaja Pravda” („Työväen Totuus”), „Severnaja Pravda” („Pohjolan Totuus”), „Pravda Truda” („Työn Totuus”), „Za Pravdy” („Totuuden puolesta”), „Proletarskaja Pravda” („Proletaarinen Totuus”), „Putj Pravdy” („Totuuden Tie”), „Rabotshi” („Työmies”), „Trudovaja Pravda” („Työn Totuus”). Heinäkuun 8 (21) pnä 1914, ensimmäisen maailmansodan aattona, lehti lakkautettiin.

„Pravdaa” alettiin julkaista uudelleen vasta helmikuun vallankumouksen jälkeen. Maaliskuun 5 (18) pstä 1917 „Pravda” alkoi ilmestyä VSDTP(b):n Pää-äänenkannattajana. Huhtikuun 5 (18) pnä, palattuaan ulkomailta, V. I. Lenin tuli toimituskunnan kokoonpanoon ja asettui „Pravdan” johtoon. Heinäkuun 5 (18) pnä 1917 junkkarit ja kasakat hävitivät „Pravdan” toimituksen. Heinä—lokakuussa 1917 „Pravda” Väliaikaisen hallituksen vainoamana muutti monta kertaa nimeään ja ilmestyi nimellä „Listok „Pravdy”” („Totuuden” Lehtinen”), „Proletari” („Proletaari”), „Rabotshi” („Työmies”), „Rabotshi Putj” („Työmiehen Tie”). Lokakuun 27 (marraskuun 9) pstä lehti alkoi ilmestyä alkuperäisellä nimellään — „Pravda”.— 151.

⁸⁰ Asiakirjalla ei ole otsikkoa. Otsikon on antanut NKP:n KK:n marxismin-leninismien instituutti.— 152.

⁸¹ „Informatsionnyi Listok Zagranitshnoi Organizatsi Bunda” („Bundin Ulkomaisen Järjestön Tiedonantolehti”) ilmestyi Genevessä kesäkuusta 1911 kesäkuuhun 1916. Kaikkiaan ilmestyi 11 numeroa. „Informatsionnyi Listokin” jatkona oli „Bjulleten Zagranitshnogo Komiteta Bunda” („Bundin Ulkomaisen Komitean Bulletin”). Sitä ilmestyi vain 2 numeroa (syys- ja joulukuussa 1916).— 153.

- ⁸² *Puolueettomien maiden* (Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Hollannin) *socialistien Kööpenhaminan konferenssi* pidettiin tammikuun 17—18 pnä (uutta lukua) 1915, sen tarkoituksena oli II Internationalen jälleenrakentaminen. Konferenssi päätti kääntyä puolueettomien maiden socialistipuolueiden parlamenttiedustajien kautta näiden hallitusten puoleen sellaisin ehdotuksin, että ne esiintyisivät välittäjinä sotivien suurvaltojen välillä ja pyrkisivät lopettamaan sodan.— 154.
- ⁸³ Tsaristinen tuomioistuin käsitteli IV Valtakunnanduuman bolshevistisen ryhmän juttua helmikuun 10—13 (23—26) pnä 1915. Marraskuun 2—4 (15—17) pnä 1914 Ozerkissa, Pietarin lähistöllä, pidettyyn konferenssiin, joka oli kutsuttu koolle käsittelemään kysymystä sotaan suhtautumisesta, osallistuivat sosialidemokraattisen duumaryhmän jäsenet ja Pietarin, Ivanovo-Voznesenskin, Riian, Harkovin y.m. sosialidemokraattisten järjestöjen edustajat. Duuman bolshevikkiedustajia: A. J. Badajevia, G. I. Petrovskia, M. K. Muranovia, F. N. Samoilovia ja N. R. Shagovia, jotka vangittiin marraskuun 5 (18) pnä, tsarihallitus syytti „valtiopetoksesta”. Syytösaaineistona olivat duumaedustajilta pidätyksen aikana takavarikoitut Leninin teesit „Vallankumouksellisen sosialidemokratian tehtävät Euroopan sodassa” ja VSDTP:n Keskuskomitean manifesti „Sota ja Venäjän sosialidemokratia”, joka oli julkaistu „Sotsial-Demokrat” lehden 33. numerossa marraskuun 1 pnä 1914 (ks. tätä osaa, ss. 1—5 ja 11—20).
- Duumaryhmän jutussa oikeuteen vedetty Kamenev (Rozenfeld) esiintyi petturimaisesti luopuen bolshevistisen puolueen leniniläisestä politiikasta. Oikeudessa Kamenev ilmoitti olevansa eri mieltä kuin bolshevikit sotakysymyksestä ja pyysi kutsumaan todistajaksi menshevikki Jordanskin.— 159.
- ⁸⁴ „Den” („Päivä”) — suuntaukseltaan liberaalis-porvarillinen päivälehti; sitä julkaistiin Pietarissa vuodesta 1912. Lehteä avustivat menshevikkilikvidaattorit, joiden käsiin lehti siirtyi täydellisesti vuoden 1917 helmikuun jälkeen. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917.— 159.
- ⁸⁵ „Retsh” („Puhe”) — jokapäiväinen lehti, kadettipuolueen päääänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuusta lähtien. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917; ilmestyi toisilla nimillä vuoden 1918 elokuuhun saakka.— 160.
- ⁸⁶ „Severnaja Rabotshaja Gazeta” („Pohjolan Työväenlehti”) — menshevikkilikvidaattorien julkinen päivälehti; ilmestyi Pietarissa tammikuusta toukokuuhun 1914.— 162.
- ⁸⁷ „Le Temps” („Aika”) — porvarillinen päivälehti; ilmestyi Pariisissa vuodesta 1861 vuoteen 1942. Lenin tarkoittaa kahta, Lontoon konferenssia koskevaa artikkelia, jotka julkaistiin tässä lehdessä helmikuun 15 ja 16 pnä 1915.

- „*L'Echo de Paris*” („Pariisin Kaikuja”) — porvarillinen, peräti taantumuksellinen päivälehti; ilmestyi Pariisissa vuodesta 1834 vuoteen 1938.— 166.
- ⁸⁸ „*Journal des Débats politiques et littéraires*” („Poliittinen ja kirjallinen väittelylehti”) — porvarillinen viikkolehti; julkaistiin Pariisissa vuodesta 1894 vuoteen 1921. Lenin tarkoittaa artikkelia „Sosialistien Lontoon konferenssi”, joka julkaistiin tässä aikakauslehdessä helmikuun 19 p:nä 1915.— 166.
- ⁸⁹ „*Izvestija Zagranitshnogo Sekretariata OK RSDRP*” („VSDTP:n Organisaatiokomitean Ulkomaisen Sihteeristön Tiedonantoja”) — sitä julkaisi menshevistinen Organisaatiokomitea Sveitsissä helmikuusta 1915 maaliskuuhun 1917.— 167.
- ⁹⁰ „*Tägliche Rundschau*” („Päivän Katsauksia”) — päivälehti, Saksan riippumattomien sosialistien äänenkannattaja; julkaistiin Berliinissä vuodesta 1881 vuoteen 1933 saakka.— 169.
- ⁹¹ Lenin tarkoittaa menshevikkilikvidaattoerien aikakauslehteä „*Nasha Zarja*” („Meidän Sarastuksemme”).— 177.
- ⁹² „*Voprosy Strahovanija*” („Vakuutuskysymyksiä”) — bolshevikkien julkinen aikakauslehti; ilmestyi Pietarissa vuoden 1913 lokakuusta vuoden 1918 maaliskuuhun saakka väliajoin. Lehden julkaisemista johti bolshevistisen puolueen Keskuskomitea. Lehti kävi taistelua ei vain työväen vakuutuksen toteuttamisen, vaan myös bolshevististen „typistämättömien tunnusten” puolesta.— 180.
- ⁹³ „*Severnyi Golos*” („Pohjolan Ääni”) — menshevikkien viikkolehti; ilmestyi Pietarissa vuoden 1915 tammii—maaliskuun välisenä aikana.— 180.
- ⁹⁴ „*Taloustieteilijä*” („*The Economist*”) — porvarillinen viikkojulkaisu; se on ilmestynyt Lontoossa vuodesta 1843 lähtien.— 181.
- ⁹⁵ Ks. I. S. Turgenjev. Teokset, IX osa, 1930, s. 394.— 185.
- ⁹⁶ „*Lichtstrahlen*” („Valonsäteitä”) — kuukausijulkaisu, Saksan vasemmistolaisten sosialidemokraattien ryhmän („Saksan internationalisti-sosialistit”) äänenkannattaja, jota julkaistiin J. Borchardt'in toimitamana. Aikakauslehti ilmestyi epäsystemaattisesti vuodesta 1913 vuoteen 1921 Berliinissä.— 185.
- ⁹⁷ „*Die Internationale*” („Internationale”) — R. Luxemburgin ja Fr. Mehringin perustama aikakauslehti. Sitä ilmestyi vain yksi numero, huhtikuussa 1915 Berliinissä; se julkaistiin uudelleen Münchenissä vuonna 1922 „*Futurus*” („Tulevaisuus”) julkaisussa.— 185.

- ⁹⁸ *Naisten kansainvälinen sosialistikonferenssi* sotaan suhtautumista koskevasta kysymyksestä pidettiin maaliskuun 26—28 pnä (uutta lukua) 1915 Bernissä. Konferenssi oli kutsuttu koolle VSDTP:n Keskuskomitean naisjärjestöjen aloitteesta, ja sen järjestämiseen otti osaa kansainvälisen naistenliikkeen johtaja Klara Zetkin. Konferenssissa oli läsnä Englannin, Saksan, Ranskan, Hollannin, Sveitsin, Italian, Venäjän ja Puolan edustajia — yhteensä 25 edustajaa. Venäjän edustajien joukossa olivat N. K. Krupskaja ja Inessa Armand.
- Naisten kansainvälistä sosialistikonferenssia koskeva selostus julkaistiin „Sotsial-Demokrat” lehden 42. numeron liitteessä kesäkuun 1 pnä 1915.— 190.
- ⁹⁹ „*Zhizn*” („Elämä”) — eserrien puolueen sanomalehti; julkaistiin maaliskuusta 1915 tammikuuhun 1916 ensin Pariisissa ja sittemmin Genevessä vuoden 1915 maaliskuussa lakkautetun „Mysl” lehden asemesta.— 211.
- ¹⁰⁰ Goethen mietelmä (ks. Goethe's Werke, B. 2, 6. Aufl., Berlin, 1893, S. 593).— 222.
- ¹⁰¹ „*Sosialismi*” („Le Socialisme”) — aikakauslehti; sitä julkaisi ja toimitti ranskalainen sosialisti J. Guesde vuodesta 1907 vuoden 1914 kesäkuuhun Pariisissa.— 230.
- ¹⁰² „*Novoje Vremja*” („Novo Vreme” — „Uusi Aika”) — kerran kahdessa viikossa ilmestynyt aikakauslehti, Bulgarian sosialidemokraattisen puolueen vallankumouksellisen siiven („tesnjakkien”) teoreettinen äänenkannattaja; toimitti D. Blagojev; Bulgarian taantumuksellinen hallitus lakkautti sen vuonna 1923.— 236.
- ¹⁰³ Lenin tarkoittaa K. Liebknechtin kirjoittamaa vetoomusta „Päävihollinen omassa maassa”.— 239.
- ¹⁰⁴ „*Preussin Vuosikirja*” („Preussische Jahrbücher”) — konservatiivinen kuukausijulkaisu, saksalaisten kapitalistien ja maanomistajien äänenkannattaja, ilmestyi Berliinissä vuodesta 1858 vuoteen 1935.— 239.
- ¹⁰⁵ „*Rabotshaja Mysl*” („Työväen Ajatus”) — „ekonomistien” lehti; ilmestyi vuosina 1897—1902. „Iskra” lehdessä julkaistuissa kirjoituksissaan sekä kirjassa „Mitä on tehtävä?” Lenin arvosteli „Rabotshaja Myslin” katsomuksia pitäen niitä kansainvälisen opportunismien venäläisenä muunnoksena.— 250.
- ¹⁰⁶ „*Rabotsheje Delo*” („Työväen Asia”) — „ekonomistien” aikakauslehti, „Venäläisten sosialidemokraattien ulkomaisen liiton” epäsäännöllisesti ilmestynyt äänenkannattaja; julkaistiin Genevessä vuosina 1899—1902. Lenin arvosteli „rabotshejedelolaisten” katsantokantoja „Iskra” lehdessä julkaistuissa kirjoituksissaan ja teoksessaan „Mitä on tehtävä?”.— 250.

- ¹⁰⁷ Lenin tarkoittaa kahta venäjänkielistä julkaisua, jotka sisälsivät Marxin ja Engelsin kirjeitä Sorgelle: 1) „J. Ph. Beckerin, J. Dietzgenin, F. Engelsin, K. Marxin ynnä muiden kirjeitä F. A. Sorgelle ynnä muille”. N. Leninin esipuhe, Pietari, P. G. Daugen julkaisema, 1907; 2) „K. Marxin, Fr. Engelsin ynnä muiden kirjeitä F. Sorgelle ynnä muille”. P. Axelrodin toimitus ja esipuhe, Pietari, „Obshtshestvennaja polza” kirjaston julkaisema, 1908.— 252.
- ¹⁰⁸ „*The New Statesman*” („Uusi Valtiomies”) — fabianilaisten yhdistyksen viikkojulkaisu; se perustettiin vuonna 1913 Lontoossa; vuodesta 1931 lähtien aikakauslehti on ilmestynyt nimellä „*New Statesman and Nation*” („Uusi Valtiomies ja Kansakunta”).— 252.
- ¹⁰⁹ *Bukvojed* — D. Rjazanov.— 267.
- ¹¹⁰ Lenin tarkoittaa menshevikkilikvidaattoreja, jotka erotettiin VSDTP:stä Prahan puoluekonferenssissa vuoden 1912 tammi-kuussa.— 275.
- ¹¹¹ Saksan ja Itävallan sosialistien *Wienin konferenssi* pidettiin huhtikuussa 1915. Konferenssissa tehdyssä päätöslauselmassa hyväksyttiin saksalaisten ja itävaltalaisien sosialishoviniestien kannanotto.— 282.
- ¹¹² A. P.— Anton Pannekoek, hollantilainen vasemmistososialisti.— 283.
- ¹¹³ Kirjanen „*Sosialismi ja sota*” ilmestyi syyskuussa 1915 saksan kielellä ja jaettiin sosialistien Zimmerwaldin konferenssin osanottajille; vuonna 1916 se ilmestyi ranskan kielellä.— 289.
- ¹¹⁴ Ks. Clausewitz. „*Sodasta*”, I osa. 5 painos, 1941, s. 43.— 298.
- ¹¹⁵ „*Brentanolaisuus*” — porvarillis-reformistinen oppi, joka „tunnustaa „kapitalismin koulun”, mutta hylkää vallankumouksellisen luokkataistelun koulun” (*Lenin*). L. Brentano — saksalainen porvarillinen taloustieteilijä, niin sanotun „valtiotalismin” kannattaja, joka yritti todistaa, että yhteiskunnallisen tasa-arvoisuuden toteuttaminen on mahdollista kapitalismin puitteissa reformien tietä ja sovittamalla yhteen kapitalistien ja työläisten edut. Verhoutuen marxilaisilla fraaseilla Brentano ja hänen seuraajansa yrittivät alistaa työväenliikkeen palvelemaan porvariston etuja.— 305.
- ¹¹⁶ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II, nide, 1936, s. 245.— 308.
- ¹¹⁷ „*Novosti*” („*Uutiset*”) — eserrien puolueen päivälehti; julkaistiin Pariisissa elokuusta 1914 toukokuuhun 1915.— 312.

- ¹¹⁸ „*Proletarshi Golos*” („Proletaarinen Ääni”) — illegaalinen sanomalehti; VSDTP:n Pietarin komitean äänenkannattaja; sitä julkaistiin helmikuusta 1915 joulukuuhun 1916. Ilmestyi neljä numeroa. Lehden ensimmäisessä numerossa julkaistiin VSDTP:n Keskuskomitean manifesti „Sota ja Venäjän sosialidemokratia”.— 314.
- ¹¹⁹ *Nuorison kansainvälinen sosialistikonferenssi*, joka käsitteli kysymystä suhtautumisesta sotaan, pidettiin huhtikuun 4—6 p:nä (uutta lukua) 1915 Bernissä (Sveitsi). Konferenssiin osallistuivat 10 maan: Venäjän, Norjan, Hollannin, Sveitsin, Bulgarian, Saksan, Puolan, Italian, Tanskan ja Ruotsin nuorisojärjestöjen edustajat. Konferenssi teki päätöksen Kansainvälisen nuorisopäivän viettämisestä joka vuosi, valitsi Sosialistisen nuorison kansainvälisen toimiston, joka ryhtyi konferenssin päätösten mukaisesti julkaisemaan „Jugend-Internationale” („Nuorison Internationale”) lehteä. Sitä avustivat V. I. Lenin ja K. Liebknecht.— 319.
- ¹²⁰ *Tribuunalaiset* — Hollannin sosialidemokraattisen työväenpuolueen vasemmistoryhmä, joka julkaisi vuodesta 1907 lähtien „Tribuuna” lehteä. Vuonna 1909 tribuunalaiset erotettiin Hollannin sosialidemokraattisesta työväenpuolueesta, ja he perustivat itsenäisen puolueen (Hollannin sosialidemokraattisen puolueen). Tribuunalaiset muodostivat Hollannin työväenliikkeen vasemmistosiiven, mutta he eivät olleet johdonmukaisesti vallankumouksellinen puolue. Vuonna 1918 tribuunalaiset osallistuivat Hollannin Kommunistisen puolueen perustamiseen. Sanomalehti „Tribuuna” oli vuodesta 1909 lähtien Hollannin sosialidemokraattisen puolueen äänenkannattaja ja vuodesta 1918 lähtien — Kommunistisen puolueen äänenkannattaja; 30-luvun alusta vuoteen 1940 saakka se ilmestyi nimellä „Folkstagsbladet” — „Kansanlehti”.— 323.
- ¹²¹ „*Lutsh*” („Säde”) — menshevikkilikvidaattoerien legaalinen jokapäiväinen lehti; julkaistiin Pietarissa syyskuusta 1912 heinäkuuhun 1913; pysyi pystyssä „porvaristoon kuuluvien rikkaiden ystävien varoilla” (Lenin).—328.
- ¹²² „*Marxilaisuus ja likvidaattoisuus*. Kirjoituskokoelma nykyisen työväenliikkeen peruskysymyksistä. II osa”, jonka puoluekustantamo „Priboi” julkaisi heinäkuussa 1914. Kokoelma sisälsi joukon likvidaattoireita vastaan suunnattuja Leninin kirjoituksia. Viitattessaan tuohon kokoelmaan Lenin tarkoittaa kirjoituksiaan: „Työväenluokka ja työväenlehdistö” ja „Työläisten lausuntoja Venäjän sosialidemokraattisen työväenyhjän muodostamisesta Valtakunnanduumaan” (ks. Teokset, 20. osa, ss. 356—363 ja 530—537).—328.
- ¹²³ „*Leipzigin Kansanlehti*” („Leipziger Volkszeitung”) — Saksan sosialidemokratian vasemmistosiiven äänenkannattaja. Lehti ilmestyi jokapäiväisenä lehtenä vuosina 1894—1933. Sen toimituskuntaan kuuluivat pitkän aikaa Fr. Mehring ja R. Luxemburg. Vuosina

1917—1922 „Leipziger Volkszeitung” oli Saksan „riippumattomien” äänenkannattaja. Vuoden 1922 jälkeen se oli oikeistososialidemokraattien äänenkannattaja.— 328.

124 *An* — kaukasialaisten menshevikkien johtaja N. N. Jordania.— 331.

125 „*Internationale Korrespondenz*” („Kansainvälinen Kirjeenvaihto”) — kerran viikossa ilmestynyt Saksan sosialishovinistien aikakauslehti, jossa käsiteltiin kansainvälisen politiikan ja työväenliikkeen kysymyksiä; ilmestyi Berliinissä vuodesta 1914 vuoteen 1917.— 332.

126 „*Sovremennyi Mir*” („Nyky maailma”) — kirjallinen, tieteellinen ja poliittinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1906 vuoteen 1918. Menshevikit, heidän joukossaan G. V. Plehanov, osallistuivat läheisesti aikakauslehden työhön. Plehanovilaisen puolue-mies-menshevikkien ryhmän kanssa tehdyn liiton kaudella ja vuoden 1914 alussa aikakauslehteä avustivat bolshevikit.

Maaliskuussa 1914 „*Sovremennyi Mirissä*” julkaistiin Leninin kirjoitus „Vielä eräs sosialismin murskaaminen” (ks. Teokset, 20. osa, ss. 177—198). Imperialistisen maailmansodan aikana (1914—1918) aikakauslehdestä tuli sosialishovinistien äänenkannattaja.— 332.

127 „*Zimmerwaldin vasemmiston päätöslauselmaehdotuksen*” Lenin valmisti Kansainvälistä sosialistikonferenssia varten, joka pidettiin Zimmerwaldissa (Sveitsi) syyskuun 5—8 pnä (uutta lukua) 1915 ja oli internationalistien ensimmäinen konferenssi sodan aikana. Siinä oli läsnä 38 edustajaa 11 Euroopan maasta. Konferenssin päiväjärjestys oli seuraava: 1) eri maiden edustajain selostukset, 2) Saksan ja Ranskan edustajain yhteinen deklaraatio, 3) Zimmerwaldin vasemmiston ehdotus periaatepäätöslauselman hyväksymisestä, 4) manifestin hyväksyminen, 5) Kansainvälisen sosialistisen toimikunnan (K.S.T.) vaalit, 6) sodan uhreille ja vainotuille osoitetun myötätuntopäätöslauselman hyväksyminen.

Konferenssissa kehkeytyi taistelu Leninin johtamien vallankumouksellisten internationalistien ja kautskylaisen enemmistön välillä. Lenin muodosti tässä konferenssissa vasemmistoryhmän, jossa vain bolshevikien puolueella oli ainoa oikea ja loppuun asti johdonmukainen internationalistinen kanta sotaa vastaan. Lenin arvosteli konferenssia kirjoituksissaan „Ensi askel” ja „Vallankumoukselliset marxilaiset Kansainvälisessä sosialistikonferenssissa syyskuun 5—8 pnä 1915” (ks. tätä osaa, ss. 379—385 ja 386—390). — 340.

128 *Petrova* — Inessa Armand.— 368.

129 „*La Sentinelle*” („Vartija”) — sanomalehti, Neuchâtelin kantonin (ranskalainen Sveitsi) sveitsiläisen sosialidemokraattisen järjestyksen äänenkannattaja; perustettiin La Chaux-de-Fonds’issa vuonna 1884. Imperialistisen maailmansodan (1914—1918) alkuvuosina lehti oli

- internationalistisella kannalla. Marraskuun 13 p:nä 1914 lehden 265. numerossa julkaistiin lyhennettynä VSDTP:n Keskuskomitean manifesti „Sota ja Venäjän sosialidemokratia” (ks. tätä osaa, ss. 11—20). Lehti ilmestyy nykyäänkin.— 371.
- ¹³⁰ Lenin tarkoittaa K. Liebknechtin kirjettä syyskuun 2 p:nä 1915, jonka hän lähetti Zimmerwaldin Kansainväliselle sosialistikonferenssille. Tässä kirjeessä Liebknecht kehotti konferenssin osanottajia taistelemaan imperialistista sotaa vastaan ja tekemään pesäeron sosialishovineisteista.— 371.
- ¹³¹ Lenin tarkoittaa Zimmerwaldin yhtymän toimeenpanevan elimen, Bernissä toimivan Kansainvälisen sosialistisen toimikunnan „*Bulletiinia*” („Bulletin”. Internationale sozialistische Kommission zu Bern). „Bulletini” ilmestyi syyskuusta 1915 tammikuuhun 1917 englannin, ranskan ja saksan kielellä. Kaikkiaan julkaistiin 6 numeroa.— 373.
- ¹³² Venäjän kansansosialistien ja sosialivallankumouksellisten konferenssi pidettiin heinäkuussa 1915 Pietarissa. Siinä käsiteltiin kysymystä sotaan suhtautumisesta. Konferenssin hyväksymä päätöslauselma kutsui osallistumaan aktiivisesti sotaan tsarismin puolella.— 384.
- ¹³³ *Sotateollisuuskomiteat* perustettiin Venäjällä vuonna 1915 imperialistisen suurporvariston toimesta. Yrittäen alistaa työläiset vaikutuksensa alaiseksi ja istuttaa heihin puolustusmielialoja porvaristo ryhtyi järjestämään „työläisryhmiä” näiden komiteain yhteyteen. Porvaristolle oli edullista saada näihin ryhmiin mukaan työläisten edustajia, jotka olisivat agitoineet työläisjoukkoja kohottamaan työn tuottavuutta sotatarviketehtaissa. Menshevikit osallistuivat aktiivisesti tähän porvariston alullepanemaan valepatrioottiseen puuhaan. Bolshevikit julistivat sotateollisuuskomiteat boikotin alaisiksi ja harjoittivat menestyksellisesti tätä boikottia työläisten enemmistön tukemina.
- Pietarin työläisten valtuutettujen kokouksessa vuoden 1915 syyskuun 27 (lokakuun 10) p:nä 90 henkeä äänesti bolshevistista päätöslauselmaa, jossa kehoitettiin boikotoimaan sotateollisuuskomiteoita ja lopettamaan sota vallankumouksen kautta, ja 81 henkeä äänesti menshevikkien päätöslauselmaa. Vasta toistamiseen pidetyssä kokouksessa, kun bolshevikkeja kannattavat työläiset olivat poistuneet kokouksesta, menshevikkien onnistui Gvozdevin ja provokaattori Abrosimovin johdolla valita 10 henkeä „työläisryhmään”.
- Bolshevikkien suorittaman selitystyön tuloksena vaalit suoritettiin vain 70:ssä alueiden ja paikkakuntien 239 sotateollisuuskomiteasta ja työväen edustajia valittiin vain 36 komiteaan.— 398.
- ¹³⁴ *Parabellum* — K. Radek.—402.
- ¹³⁵ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, ss. 178, 179; Teokset, XXIII osa, 1932, s. 464.—407.

- ¹³⁶ „Prizyv” („Kutsu”) — viikolehti, menshevikkien ja eserrien äänenkannattaja; julkaistiin Pariisissa lokakuusta 1915 maaliskuuhun 1917. Kysymys on Plehanovin kirjoituksesta „Vallankumouksen kaksi linjaa”, joka julkaistiin tässä lehdessä lokakuun 17 p:nä 1915.—412.
- ¹³⁷ „Die Glocke” („Kello”) — kerran kahdessa viikossa ilmestynyt aikakauslehti; sitä julkaisi Münchenissä ja sittemmin Berliinissä vuosina 1915—1925 Saksan sosialidemokraattisen puolueen jäsen, sosialishovinisti Parvus (Helphand), Saksan imperialismiin asiamies.—418.
- ¹³⁸ „Kansan Ääni” („Volksstimme”) — sanomalehti; ilmestyi Chemnitzissä tammikuusta 1890 helmikuuhun 1933; imperialistisen maailmansodan kaudella (1914—1918) — sosialishoviniestien äänenkannattaja.—419.
- ¹³⁹ Kirje „„Sosialistisen propagandaliiton” sihteeriille” on vastaus Amerikan „Sosialistisen propagandaliiton” lehtiseen, jonka V. I. Lenin sai marraskuussa 1915. Kirje julkaistaan kokonaisuudessaan ensi kertaa.—420.
- ¹⁴⁰ *Amerikan sosialistinen puolue* (S.P.) — reformistinen, opportunistinen puolue; perustettu vuonna 1901. Ensimmäisen maailmansodan vuosina puolueen oikeistolainen enemmistö puolusteli imperialistista sotaa ja kannatti amerikkalaisen imperialismiin politiikkaa. Vallankumouksellinen vähemmistö, jonka asenne oli internationalistinen, esiintyi sotaa vastaan ja Venäjällä suoritetun Lokakuun sosialistisen vallankumouksen vaikutuksesta muodosti vasemmistosiiven, joka vuonna 1919 pani alulle Amerikan Yhdysvaltojen Kommunistisen puolueen perustamisen ja tuli sen perusrungoksi.
- Nykyään Amerikan sosialistinen puolue on pienilukuinen lahkolaisjärjestö.
- Amerikan sosialistinen työväenpuolue* (Amerikan sosialistinen työn puolue — S.L.P.) perustettiin vuonna 1876 I Internationalen amerikkalaisten jaostojen, Sosialidemokraattisen työväenpuolueen ja Yhdysvaltojen eräiden sosialististen ryhmien yhdistymisen tuloksena. Suurimman osan tämän puolueen jäsenistä muodostivat emigrantit. Amerikan sosialistinen työväenpuolue oli luonteeltaan lahkolaispuolue, sillä ei ollut milloinkaan laajoja yhteyksiä proletariaatin joukkoihin. Ensimmäisen maailmansodan vuosina Sosialistinen työväenpuolue kallistui internationalismiin.— 422.
- ¹⁴¹ Ks. „J. Ph. Beckerin, J. Dietzgenin, F. Engelsin, K. Marxin ynnä muiden kirjeitä F. A. Sorgelle ynnä muille”. N. Leninin esipuhe, Pietari, P. G. Daugen julkaisema, 1907. Engelsin kirjeet Sorgelle huhtikuun 29 p:ltä 1886; Vishnevetskajalle joulukuun 28 p:ltä 1886; Sorgelle joulukuun 7 p:ltä 1889; Schlüterille tammikuun 11 p:ltä 1890.—425.

- ¹⁴² „*Rabotsheje Utro*” („Työväen Aamu”) — menshevistinen julkinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa loka—jouluukuussa 1915.—428.
- ¹⁴³ *Kööpenhaminalainen anonyymi* — Trotski, joka vuonna 1910 julkaisi Saksan sosialidemokratian äänenkannattajassa „Vorwärtsissä” anonyymien parjaavan kirjoituksen asiainilasta VSDTP:ssä. II Internationalen Kööpenhaminan kongressin aikana V. I. Lenin, G. V. Plehanov ja Puolan sosialidemokratian edustaja paljastivat erikoisessa lausunnossaan tämän parjauksen ja esittivät protestin sitä vastaan Saksan sosialidemokraattisen puolueen hallinnolle.—428.
- ¹⁴⁴ *Oranski, K.*—G. D. Kutshin, menshevikkilikvidaattori, „Nasha Zaran” työntekijä.—428.
- ¹⁴⁵ *Repetilov* — henkilö A. S. Gribojedovin komediasta „Vastus viisaudesta”.—430.
- ¹⁴⁶ *A. M.*—A. S. Martynov.—431.
- ¹⁴⁷ K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjoituksia, 1953, s. 459; Teokset, XXIX osa, 1946, s. 265.—446.
-